

Decyzja
Prezydium KK
nr 14/24

ws. oczekiwanej reformy Europejskiego Urzędu ds. Pracy

Europejski Urząd ds. Pracy (ELA) został utworzony w 2019 roku, aby pomóc państwom członkowskim i Komisji Europejskiej (KE) w zapewnieniu, że przepisy UE dotyczące mobilności pracowników i koordynacji zabezpieczenia społecznego są egzekwowane w sprawiedliwy, prosty i skuteczny sposób. ELA ma również do odegrania ważną rolę w ułatwianiu i realizacji prawa do mobilności pracowników w Europie. Zakres działania ELA obejmuje szereg aktów prawa europejskiego, które regulują sprawy związane z mobilnością pracowników w ramach UE. Kluczowe znaczenie mają kwestie dotyczące transportu drogowego i delegowania pracowników w ramach UE.

W swojej Deklaracji Programowej z 2023 NSZZ „Solidarność” wskazał, iż Związek będzie realizował zadania dotyczące mobilności w UE poprzez udział przedstawicieli NSZZ „Solidarność” w pracach Europejskiego Urzędu ds. Pracy w Bratysławie. Poparcie dla wzmocnienia społecznego wymiaru integracji w Unii Europejskiej, w tym dla zasad Europejskiego Filaru Praw Socjalnych, oraz powyższe wskazanie na udział Związku w pracach ELA, zobowiązuje do tego, by NSZZ „Solidarność” przedstawił własne stanowisko dotyczące przyszłego kierunku reformy ELA, tak by mogła ona chronić pracowników w UE przed nadużyciami, oraz by dochodziło do harmonizacji warunków pracy we wspólnocie.

NSZZ „Solidarność” w wielu swoich wystąpieniach wskazywał na problemy związane z brakiem wystarczającej ochrony pracowników, tak na krajowym jak i europejskim rynku pracy. Odnotowuje się takie problemy jak praca nierejestrowana, nieuczciwe podwykonawstwo, czy tworzenie tzw. firm przykrywek. Problemy te wynikają nie tylko z faktu, iż pewne obszary pozostają niewystarczająco uregulowane, ale także z tego, że istniejące przepisy nie są należycie wdrażane. Jest to związane m.in. z niewystarczającym potencjałem organów kontroli do tego, by skutecznie egzekwować prawo. W takich warunkach, gdzie prawdopodobieństwo działań kontrolnych jest niskie, nieuczciwi pracodawcy czują się bezkarni. Związek wielokrotnie opowiadał się za tym, by wyposażać organy kontroli

w odpowiednie narzędzia, tak natury organizacyjnej jak i kompetencyjnej do tego, by zakończyć konkurowanie coraz niższymi standardami socjalnymi, w tym poprzez praktyki omijania prawa przez nieuczciwych pracodawców.

Tym samym Związek opowiada się za propozycjami wzmocnienia ELA, jako unijnego organu kontroli przestrzegania prawa pracy w Unii Europejskiej. Dotychczas ELA nie stała się w pełni operacyjna i nadal obserwuje się deficyty w aktywności tej Agencji. Jednocześnie, wyrażane są opinie o tym, że ELA nie spełnia pokładanych w niej nadziei związanych z kontrolą wykonywania pracy w warunkach transgranicznych, zwłaszcza w odniesieniu do delegowania kierowców w transporcie drogowym.

Podstawową kwestią jest potrzeba rozszerzenia zakresu działania ELA o kolejne obszary, które są regulowane prawem UE. Powinny to być m.in. kwestie regulowane dyrektywami: o pracy sezonowej (2014/36), w sprawie sankcji wobec pracodawców (2009/52), czy też ws. zapobiegania handlowi ludźmi i jego zwalczaniu (2011/36). Ponadto, podkreśla się konieczność wzmocnienia współpracy ELA z innymi agencjami UE takimi jak Europejska Agencja Bezpieczeństwa i Zdrowia w Pracy (EU-OSHA), Agencja Unii Europejskiej ds. Współpracy Organów Ścigania (EUROPOL), Agencja Unii Europejskiej ds. Współpracy Wymiarów Sprawiedliwości w Sprawach Karnych (EUROJUST) i Prokuratura Europejska (EPPO).

ELA musi mieć również uprawnienia do żądania informacji, badania spraw i inicjowania wspólnych i uzgodnionych inspekcji z udziałem państw członkowskich oraz ich organów kontroli, we współpracy z partnerami społecznymi, z poszanowaniem roli i prerogatyw krajowych związków zawodowych. Prezydium KK dostrzega przy tym potrzebę, by na szczeblu krajowym tworzone były struktury koordynacyjne do spraw kontaktów i współpracy z ELA. Konieczne jest jednak, by w sposób nie budzący wątpliwości określone zostały zasady współpracy ELA z poszczególnymi organami krajowymi, jak również jednoznaczny zakres odpowiedzialności za prowadzenie kontroli, nakładanie ewentualnych kar i odpowiedzialności organów sądowych. Należy również określić gdzie kierowane będą środki pozyskane w drodze nałożenia kary. Przypadki odmowy współpracy krajowych organów kontroli winny być raportowane do KE jak również do organów nadzorujących pracę poszczególnych podmiotów kontrolnych.

Prezydium KK dostrzega, iż konieczne jest wypracowanie wiążących, minimalnych standardów dotyczących inspekcji pracy, zgodnych z konwencjami Międzynarodowej Organizacji Pracy. Ponadto, zaleca się by w przypadku przedsiębiorstw uporczywie łamiących prawo realizować regularne kontrole bez wcześniejszych wniosków o charakterze

sprawdzającym i zapobiegawczym. Jednakże, w tym wypadku należałoby utworzyć odpowiednią bazę danych na temat przedsiębiorstw, w przypadku których stwierdzono występowanie naruszeń, zwłaszcza tych, które dopuściły się ich wielokrotnie. Taka baza powinna obejmować całą UE. Związek opowiada się również za tym by zbliżyć standardy karania nieuczciwych pracodawców. Niestety, sankcje wobec pracodawców łamiących prawo pracy w Polsce są skandalicznie niskie, skłaniają do podejmowania przez nich ryzyka naruszeń. Niezwykle istotną rolę ELA może odgrywać jeśli chodzi o zapewnienie jednolitej interpretacji przepisów dotyczących pracy transgranicznej w całej UE. W związku z tym KE oraz ELA winny tworzyć warunki i inicjować współpracę w tym zakresie. Do udziału w niej powinni być również włączeni partnerzy społeczni.

Postuluje się również, by ELA stanowiła swoisty węzeł informacyjny jeśli chodzi o wykonywanie pracy w warunkach transgranicznych. Dlatego Związek opowiada się za tym, by państwa członkowskie udostępniały ELA wszelkie informacje, które mogą być konieczne dla monitorowania stosowania prawa, wychwytywania nieprawidłowości, a także planowania kontroli. Zaleca się przy tym, by gromadzenie i wymiana informacji odbywały się w jak największym zakresie w sposób elektroniczny oraz by automatyzować proces wykrywania nieprawidłowości.

Prezydium KK pragnie podkreślić szczególnie trudne położenie pracowników z krajów trzecich, którzy wykonują pracę w warunkach transgranicznych na terenie UE. Bez wątpienia te osoby są najbardziej narażone na wystąpienie wszelkiego rodzaju nadużyć. Wynika to z braku znajomości europejskiego prawa i prawa państw członkowskich. Bariery może być również brak znajomości języka państwa przyjmującego. Dlatego też to na ELA winna spoczywać szczególna odpowiedzialność za zapewnienie rzetelnych informacji na temat warunków pracy w UE i sposobów ochrony praw pracowników. Dążeniem ELA powinna również być pełna baza informacji na temat warunków pracy w poszczególnych krajach UE, która umożliwiałaby prowadzenie kalkulacji dotyczących wynagrodzeń i należnych składek ubezpieczeniowych na rzecz pracownika.

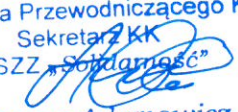
Ponadto, ELA powinna posiadać potencjał do realizowania niezależnych prac analitycznych. Dotyczy to z jednej strony posiadanego personelu, a z drugiej dostępu do istniejących już systemów wymiany informacji jak System Wymiany Informacji na Rynku Wewnętrznym (IMI), System Elektronicznej Wymiany Informacji dotyczących Zabezpieczenia Społecznego (EESSI), Krajowy Rejestr Elektroniczny Przedsiębiorców Transportu Drogowego (ERRU) oraz do danych z tachografów.

NSZZ „Solidarność” odnotowuje, że Komitet Ekspertów ds. Delegowania Pracowników, ustanowiony decyzją Komisji z dnia 19 grudnia 2008 r., został zlikwidowany. Komitet posiadał szeroki zakres istotnych zadań. Zakładano, że zostaną one przekazane Europejskiemu Urzędowi ds. Pracy (ELA), ale jak dotąd nie miało to miejsca. Wzywa się zatem do utworzenia w ramach kompetencji ELA komitetu ekspertów, którego cele i kompetencje byłyby takie same jak komitetu wcześniej utworzonego przez Komisję i podkreśla znaczenie współpracy z partnerami społecznymi.

Prezydium KK NSZZ „Solidarność” jest głęboko przekonane, że skutkiem wprowadzonych zmian będzie nie tylko poprawa ochrony pracowników przed nadużyciami, ale także zapewnienie na europejskim rynku pracy uczciwej konkurencji, gdzie przewagi konkurencyjne nie są poszukiwane w kosztach pracy, ale przede wszystkim w jakości świadczonych usług.

Gdańsk, 6 lutego 2024 r.

Prezydium KK
NSZZ „Solidarność”

Zastępca Przewodniczącego KK
Sekretarz KK
NSZZ „Solidarność”

Grzegorz Adamowicz